

Åsnes kommune
Rådhusgata 1
2270 FLISA

Saksbehandler, innvalgstelefon
Marte Kari Huse, 62 55 10 76

Kontroll av årsbudsjettet for 2022

Statsforvalteren skal kontrollere lovligheten av årsbudsjettet til kommuner i ROBEK, jf. Kommunelovens § 28-3. I denne lovlighetskontrollen skal vi kontrollere om årsbudsjettet tilfredsstillende de ulike kravene til årsbudsjett som følger av lov og tilhørende forskrift (budsjett- og regnskapsforskriften). Sentralt i vår kontroll er spørsmålet om årsbudsjettet er realistisk og i balanse.

Konklusjon:

- Statsforvalteren har kontrollert at årsbudsjettet tilfredsstillende kravene som følger av kommuneloven av 2018 og tilhørende budsjett- og regnskapsforskrift. Vi vurderer at årsbudsjettet er realistisk og i balanse, men har enkelte merknader til kommunens budsjett- og planarbeid.
- Kommunen må fremover legge vekt på langsiktig planlegging og budsjettering. Kommunen må jobbe videre med å sikre god sammenheng mellom planer, prioriteringer og økonomiske forutsetninger. Kommunen må legge til rette for bred involvering og forankring av mål, prioriteringer og tiltak. Det bør gjøres risikovurdering av måloppnåelse og tiltak.
- Statsforvalteren tildeler tilbakeholdte 2 mill. kroner i skjønnsmidler som skal knyttes til oppfølgingen av tiltaksplan

Bakgrunn

Åsnes kommune ble meldt inn i ROBEK i 2021 etter Kommuneloven § 28-1 første ledd bokstav **b** og **c**. Innmeldingen ble gjort på bakgrunn av vedtak om årsregnskapet for 2020. Regnskapet viste at merforbruk fra 2019 ikke kunne dekkes inn i 2021. I tillegg var det akkumulerte merforbruket over 3 prosent av driftsinntektene.

Åsnes har over lang tid hatt utfordringer med å tilpasse utgiftene til sine inntektsrammer. Siden 2001 er kommunen nå i 2022 i sitt 13. år i ROBEK. Kommunen ble sist meldt ut av ROBEK i 2018, etter godt omstillingsarbeid og gode regnskapsresultater både i 2016 og 2017. Fra 2018 har kommunen igjen hatt negative driftsresultater og har hatt et merforbruk som kommunen ikke hadde midler til å dekke. Hele disposisjonsfondet ble benyttet til inndekning av merforbruk i 2020.

I desember 2019 vedtok kommunen å igangsette prosjektet «Sammen om en bærekraftig framtid». Gjennom 2020 og 2021 har kommunen jobbet grundig med dette arbeidet. Som kunnskapsgrunnlag bestilte kommunen en utredning fra Telemarksforskning. Oppdraget var å gjennomføre en analyse av omstillingsbehovet i kommunen og komme med forslag til mulige innsparingstiltak. Rapporten ble lagt til grunn for kommunens arbeid med budsjett og økonomiplan.

I budsjettet som ble vedtatt for 2021 hadde kommunen synliggjort et stort innsparingsbehov med betydelige innsparingskrav budsjettert på de ulike tjenesteområdene. Kommunen har gjennom 2021 jobbet med å komme frem til nødvendige tiltak for å for å realisere innsparingene og etter innmeldingen i ROBEK, har kommunen utarbeidet en tiltaksplan for bringe økonomien i balanse.

Vedtatt tiltaksplan

Åsnes kommune vedtok sin tiltaksplan som del av vedtaket om budsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 i desember 2021. Tiltaksplanen består av 19 tiltak og har en innsparingseffekt på totalt 22,5 mill. kroner innen 2025. Forventet innsparingseffekt er i 2022 på 10,6 mill. kroner. Ifølge økonomiplanen vil akkumulert merforbruk være dekket innen 2025.

Tiltak knyttet til endring i skolestruktur og mer samarbeid med nabokommunene Våler og Grue i VÅG-samarbeidet utgjør de største innsparingseffektene. I tillegg benyttet kommunen tilbakeføring av premiereserve fra KLP til å nedbetale akkumulert premieavvik. Dette gir reduserte pensjonskostnader i økonomiplanperioden, og inngår som innsparingstiltak i tiltaksplanen.

Det legges til grunn i planen at det gjennomføres betydelige effektiviseringstiltak innenfor tjenesteområdet helse, omsorg og velferd. Det gjennomføres tilpasning og organisasjonsutvikling, tjenesteharmonisering, digitalisering og omorganisering ved omsorgsboliger. Tiltakene legges ikke inn som beløpsmessige innsparingstiltak i planen, men inngår ved at områdenes økte behov håndteres gjennom bedre ressursutnyttelse og at rammene ikke økes i like stor grad som behovet.

Kommunen utnytter nå mulighetsrommet innenfor eiendomsskatt med en skattesats for bolig på 4 promille. I tillegg benyttes skatteetatens formuesgrunnlag som takst fra 2021. For næringsseiendom, verker og bruk økes satsen med 1 promille årlig gjennom økonomiplanperioden til makssats på 7 promille.

Årsbudsjettet for 2022

Åsnes har budsjettert med driftsinntekter på 704 mill. kroner i 2022. Disse inntektene skal dekke kommunens driftsutgifter og netto finansutgifter. Med vedtatte innsparinger på 10,6 mill. kroner er netto driftsresultat anslått til 1,8 mill. kroner i 2022. Det tilsvarer 0,25 prosent av kommunens driftsinntekter. Kommunen budsjetterer med å nedbetale akkumulert merforbruk fra tidligere år kun med 712 000 kroner i 2022. I tillegg ligger det forventning om betydelig effektivisering innenfor området helse, omsorg og velferd.

Kommunens har vedtatt eget mål om at netto driftsresultat skal være på 1,75 prosent av driftsinntektene. Det ville tilsvart et netto driftsresultat på over 12 mill. kroner.

Samlet lånegjeld var ved utgangen av 2021 på ca. 670 mill. kroner. Med investeringer i nytt skolebygg i 2022 og 2023, øker utgifter til renter og avdrag i driftsbudsjettet gjennom perioden. Det er lagt inn 2,2 prosent rente for nye låneopptak i perioden.

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022 er den kommunale deflatoren satt til 2,5 prosent. Åsnes har lagt inn en lønnsvekst på 1,65 prosent med helårsvirkning i budsjettet for 2022.

Lønnsveksten er ikke fordelt på tjenesteområdene. Kommunale avgifter og gebyrer (uten begrensninger i lovverk og husleiesatser) er justert med deflator på 2,5 prosent.

Åsnes bruker KS sin prognosemodell for beregning av skatt, inntektsutjevning og rammetilskudd.

Kommunen hadde i 2021 en gjennomgang av bundne driftsfond og har fristilt mulige disponible midler.

Statsforvalterens vurdering av årsbudsjett og tiltaksplan

Statsforvalteren har kontrollert at årsbudsjettet tilfredsstillende følger av kommuneloven og tilhørende budsjett- og regnskapsforskrift. Vår vurdering er at årsbudsjettet er realistisk og i balanse. Vi legger da til grunn at vedtatte innsparingstiltak gjennomføres og gir samlet sett forventet innsparingseffekt. Vi har vurdert at vedtaket har et lovlig innhold, er vedtatt av rett instans og har blitt til på lovlig måte.

Vi understreker samtidig at det fortsatt er høy risiko for at uforutsett merforbruk i 2022 ikke kan håndteres innenfor egen ramme. Etter vår vurdering er de største risikoene for ubalanse at rammene for enkelte tjenesteområder er urealistiske og for stramme og at effekten av innsparingstiltak ikke blir realisert slik at kommunen igjen ender med merforbruk. Åsnes har ikke disposisjonsfond til å dekke uforutsette hendelser. God økonomistyring gjennom året blir viktig. Vi mener også at det er en usikkerhet knyttet til om det langsiktige perspektivet i budsjettering og omstillingstiltak er godt nok vurdert og forankret.

Årsbudsjettet gir en fullstendig og god fremstilling av bevilgninger og premissene som årsbudsjettet bygger på. Vi mener kommunen bør jobbe videre med å synliggjøre hvordan prioriteringer, mål og tiltak henger sammen. Kommunen bør også gjøre en risikovurdering av måloppnåelse og tiltak, og slik sett vil en vurdering av realismen i budsjettet også kommet tydeligere frem.

Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp. Kommunen må jobbe videre med god langsiktig planlegging og å sikre god sammenheng mellom planer, prioriteringer og økonomiske forutsetninger. Bred involvering og eierskap i organisasjonen og i kommunestyret er viktig i dette arbeidet.

Kommunen har vedtatt finansielle måltall for netto driftsresultat, disposisjonsfond, arbeidskapital og netto lånegjeld som kommunen vil jobbe mot på lengre sikt. Ingen av målene kan nås på kort sikt. Vi anbefaler at kommunen diskuterer mål som kan nås på kort sikt, slik at det tydeliggjøres hvilke mål som prioriteres og vurdering av realismen for å nå disse også på kort sikt.

Årsbudsjettet skal dekke avsetninger som er nødvendige for en god kommunal økonomiforvaltning. Investeringene skal over tid ha en egenfinansiering som ivaretar kommunens økonomiske handleevne. Foreløpig har Åsnes kun lagt opp til å få dekket merforbruk i økonomiplanen. Det er mot slutten av økonomiplanperioden at det budsjetteres med en liten avsetning. Investering til nytt skolebygg vurderes som nødvendig tiltak for å kunne redusere driftsutgifter fremover. Investeringen må lånefinansieres. Godkjenning av låneramme for 2022 gis i eget brev.

Når det gjelder tiltaksplanen legger Statsforvalteren stor vekt på at innsparingstiltakene må være realistiske og langsiktige. Totalt sett vurderes tiltaksplanen som konkret og tilfredsstillende som et utgangspunkt for å gjennomføre nødvendige tiltak og gjenopprette balanse i økonomien. Tiltaksplanen må følges opp, videreutvikles og tilpasses i det videre omstillingsarbeidet. Det er

positivt at Åsnes i tiltaksplanen også har beskrevet tiltak som ikke gir innsparinger i økonomiplanperioden, men som er av betydning for å få en økonomi i balanse på sikt.

Skjønnsmidler som gis til kommuner i ROBEK skal knyttes til kommunens tiltaksplan og oppfølgingen av denne, og vi holdt derfor tilbake deler av tildelingen av ordinære skjønnsmidler for Åsnes i 2022. Etter vurdering av den vedtatte tiltaksplanen og kommunens planlagte arbeid med oppfølgingen av denne, tildeler vi nå 2 mill. kroner i skjønnsmidler. Vår vurdering er at kapasiteten til planlegging og gjennomføring av nødvendig omstilling er begrenset i kommunen. Vi forventer at midlene benyttes til å gjennomføre tiltaksplanen og vil be om en redegjørelse for bruken av disse midlene i den øvrige oppfølgingen av kommunen.

Vi mener kommunen har gjort en grundig og god jobb i omstillingsarbeidet for å tilpasse driftsnivået fremover, og vi ser frem til videre godt samarbeid.

Med hilsen

Anne Kathrine Fossum (e.f.)
kommunal- og samordningsdirektør

Marte Kari Huse
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent